

גיליון שבועי מכי"ת "אהבת תורה" לאהבה

להנימא ברמיזא

רמזים, ציצים ופדחים, המעטרים את הלימוד השבועי

"מאן יהו בנן של קדושים? רבי מנחם בר סימאי. ואמאי קרו ליה בנן של קדושים? דלא איסתכל בצורתא דזווא".

בספיה"ק "עטרת ישועה" (הגדה של פסח אות יח) כותב על דברי גמ' אלו: "אמרו ז"ל בפסחים, 'ואמאי קרו ליה בנן של קדושים, דלא איסתכל בצורתא דזווא'. היינו, שהיה אצלו עשירות רב, ולא היה נחשב אצלו הכסף והזהב, ולא הסתכל עליהם. כמו שנאמר (דה"ב ט, ט): 'אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה'..."

כ"ק האדמו"ר רבי איציק'ל מפשעווארסק זצ"ל ציטט פעם את דברי ה"מאור ושמש" בפרשתנו – פרשת בהר (ד"ה וכי ימוך אחיך), שהאריך לבאר כי "בכל דור דור יש כמה צדיקים אשר נטו שכמם לעבוד עבודת הקודש, והם מתפרנסים בכבוד גדול מאת ה' מן השמים... בכל דור דור יש צדיק אחד שפרנסתו הוא דרך נס, והוא לאות לבני דורו כצנצנת המן", והפסיר: "בדורינו היה זה רבינו הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל, שמעולם לא עשה שום השתדלות לפרנסה, ולא הכיר בצורתא דזווא, ואף לא נטל מעות בידי זולת פעמיים בשנה – בחנוכה, בעת שנתן 'מעות חנוכה' לגבאי (כנהוג בליל שלישי של חנוכה), ואחר כך נטל דיון, ופעם נוספת – בעת נתינת 'מחצית השקל', שאחז את המטבעות בידו ממש...". (ספר י"ג אותיות ח"ב) וכן מספרים המשמשים בקודש, שמוך זי"ע מעולם לא נגע בכסף (למעט בזמנים הר"ל), וכאשר אך נדמה היה לו בספק ספיקא שמה נגע במטבע – היה ממהר ליטול את ידיו הקדושות.

על מדרגת הצדיקים שלא ידעו צורת מטבע מהי, סיפר כ"ק האדמו"ר מצאנז-קלויזנבורג זצ"ל מה ששמע מפי אביו הרה"ק מרדכי זצ"ל, שנכח פעם אצל זקנו הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנז ז"ע בשעה שהגבאי נכנס לבקש ממנו כסף עבור צורך כ"ש, והרה"ק מצאנז הוציא מכיסו נייר חלק ונתן לו. נענה הגבאי שאין זה כסף, כי שטר כסף הוא יותר ארוך וצבעו כחול. כשפשפ הרה"ק מצאנז שוב בכיסו, עד שמצא נייר כחול ששימש כשטר להעברת כסף באמצעות הדואר, ונתנו לו. נענה שוב הגבאי ואמר: "רבי, גם זה אינו כסף", תוך שהוא מתחיל לתאר בפניו ולתת סימנים נוספים על צורתא דזווא. כאן פקעה סבלנותו של הרה"ק מצאנז, שביקש ממנו שירפה ממנו, אחר שלא הבין למה הוא מכוון... (מובא ב"שפע חיים" וירא).

"ביום מאי מברך, אמר רב יהודה: בורא פרי הגפן".

בספיה"ק "שם משמואל" (לשבת חוה"מ סוכות) מביא ביאור שאמר אביו הגה"ק בעל "אבני נזר" זצוק"ל מדוע מקדשים בצפרא דשבתא רק בברכת "בורא פרי הגפן" – ללא פסוקים נוספים, וז"ל: "אמר כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בטעם קידושא רבא בשבת שחרית, שלא תיקנו לקדש בדיבור – אף ד'כבוד יום עדיף' (פסחים קה, א), והוא על פי מה שכתב הזוה"ק (ח"ב מד): 'ואתם תחרישון – בעתיקא תליא' כו'. הפירוש, כיון שהוא מקום גבוה כל כך, אין כולין

לפעול שם בדיבור, רק במעשה. כן פירש הרמ"ק. והוא הדין ליום של שבת, דהוא עתיקא (=כמו שאומרים: "דא היא סעודתא דעתיקא קדישא"), אין יכולין לפעול שם בדיבור. עכת"ד".

להידודא על הלימוד השבועי

האם המסוכנין צריכים לטעום מכוס של קידוש ביום השבת?

בגמ' בסוגיין (קו ע"א): "תנו רבנן, 'זכור את יום השבת לקדשו' – וזכרהו על היין... אין לי אלא בלילה, ביום מנין. תלמוד לומר: 'זכור את יום השבת'. ביום מאי מברך, אמר רב יהודה: בורא פרי הגפן".

וב"שאלתות דרב אחאי" (פרשת יתרו שאלתא נד, הו"ד בריש"ב בסוגיין) מבואר ענין הקידוש של יום השבת: "אתויי כסא דחמרא וברוכי בורא פרי הגפן ומישתא, משום כבוד שבת. ומנלן דעל היין, דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מניין שאין אומרים שירה אלא על היין...". עכ"ל.

והנה, ב"העמק שאלה" (על השאלות, שם) מקשה, שאם כן שענין הקידוש ביום השבת הוא לשתות את כוס הקידוש "משום כבוד שבת", איך שייך לצאת ידי חובה במצוה מעשית שכזו מפי אחר, ולאורה לפי זה היה מוטל על כל אחד ואחד לקדש בעצמו ולשתות את כוס הקידוש. ומסיק שם, ש"לא קשה מידי, שזה כבוד שבת – שראש הבית שותה יין וכל בני ביתו יוצאים בו, וכך היתה תקנת חכמים. וכיוצא בזה תקנו בהדלקת נר חנוכה, שעיקר המצוה הוא הדלקה, וכל בני הבית יוצאים בהדלקת אחד מהם – אע"ג שכולם חייבים בנר חנוכה". ואכן כך כתב בפירוש הרא"ש (בפירקין סי' טז, וכע"ז בתוס' בסוגיין ד"ה הו"ד גחין ושתין): "אבל גבי קידוש, דאין חובה רק שיטעום אחד".

אמנם, בשם הגרי"ז מבריסק זצ"ל מובא (ע"י "שמירת שבת כהלכתה" פ"ג נ"ט) דבר חידוש, ש"ס"ל דבקידושא ובה ביום השבת צריך כל אחד מהמסוכנין לטעום מהכוס של קידוש, ואם לא טעם – לא יצא. וטעמו עמו על פי דברי השאלתות הנ"ל, שכיון שעיקר הקידוש בצפרא דשבתא הוא מפני כבוד הסעודה, שישתה יין לפני הסעודה מחמת חשיבותה, אם כן צריכים כולם לטעום מכוס של קידוש (אמנם, בש"כ מביא, שהעולם נהגו להקל בזה).

ובענין זה תובא עדותו של הגאון רבי מרדכי יעקב ברייש זצ"ל אב"ד ציריך בשו"ת "חלקת יעקב" (ח"ג סי' קעט) – בהשיבו לשואל שציין את דברי הגרי"ז מבריסק הנ"ל, בזה"ל: "אמנם, אנא עובדא ידענא, בהיותי כמה פעמים בבעלזא אצל כ"ק מרן האדמו"ר מהרי"ד זצוק"ל, וכל הציבור למאות ולאלפים, ובתוכם רבנים גאוני מובהקים חסידים ואנשי מעשה מודקדים וחרדים למצות, וכולם שמעו הקידוש מפי מרן זצ"ל, וכמובן שלא טעמו כלום מהקידוש רק אכלו אחר כך להיות קידוש במקום סעודה, ומנהג זה כמובן מרבנן קשיאי צדיקי עולם מדור דור, ואין להרהר אחריו".

ובספר "שמירת שבת כהלכתה" (שם, הערה יז) מביא שהקשה בפני הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שלדברי הגרי"ז מבריסק לכאורה היה צריך לומר שכל אחד מהמסוכנים צריך לשתות כמלוא לוגמיו מהכוס, שהרי אם מוטל חייב על כל אחד לשתות – לא די בלגימה קלה. ותיריך לו הגרש"ז"א, כי לכאורה יש לומר שמאחר והמקדש כבר שתה כמלוא לוגמיו – כבר נתכבדה הכוס כראוי, ולפיכך סגי בכך שהשומעים יטעמו קמעא, וכפי יוצאים ידי חובת לחם משנה בטעימה. וצ"ע.

מנהג ישראל תורה – להתחזק בלימוד התורה בימי ספירת העומר!

"על ענין הלכה תוס' אמר (=הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע), שמעולם לא עמד על סוד הדבר עד הנה, שאותן הלכות שנשתכחו בימי אבלו של משה החזירם עתניאל בן קנז בימי הספירה, ועל כן מנהג ישראל תורה הוא, וצריך ללמוד הלכה תוס' בימים הקדושים הללו, ופירש זה על דרך האמת...".

לספר סיפור שבועי נמעלות התורה, אהבתה ושקידתה

שביכי אורה על שגב קדושת תורתו של הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע

לרגל יומא דהילולא קדישא של הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, שחל זה עתה בל"ד בעומר – י"ט באייר, נביא כאן זיקוקין דנורא ממה שמובא עלי שגב קדושת תורתו וגאונותו הכבירה של הרה"ק מרימנוב זי"ע.

בספר 'עטרת מנחם' (להג"ר אברהם חיים שמחה בונם מיכלזאן זצ"ל, את קטז) כותב: "רשמי עקבותיו של רבינו מהר"ר מנחם מענדל בדרכו והילוכו בקודש – כמעט שנמחו מרוב ימים, ומי יוכל כעת לתאר את פרשת גדולת ועוצם קדושתו, בהתנהגותו בכל רגעי ימי חייו. אפס, רשמים קלים עוד נשתמרו בקרבנו, שמהם נוכל לשער באפס-מה איך היה מכהן בעבודתו עבודת ד'..."

להלן הוא מתאר את סדרי לימודו הקבועים של הרה"ק מרימנוב דבר יום ביומו: **"שיעור קבוע היה לו, ללמוד בכל יום ח"י דפים גמרא ופירש"י ותוס'.** ואם אירע

לו אונס שלא היה יכול להשלים שיעורו, אז היה משלים ביום השני בכפלים. בערב פסח אחד אמר לבנו הה"צ רבי נתן לייב זצ"ל: ראה בני, **כי היום ערב פסח, והטרדות רבו למעלה ראש, ובכל זאת – את הח"י דפים גמרא ותוס' גמרת, ולא יחסר המזג!**"

כן מביא שם את סדרי 'עבודת הלילה' של הרה"ק מרימנוב זי"ע, איך שבמשך כל הלילה – בין נים לבין תיר לתיר – היה מקיץ ולומד, ולאחר מכן המשיך לנום קמעא ושוב חזר ללימודו. וזה לשונו: "מעולם לא

עבר עליו חצות לילה בשינה, ובאותן השעות שהיה ישן עד חצות, כה היה מנהגו: הכין לפני מטתו על שולחנו ספרים שלמד בהם, כאשר אך היה ישן חמישה או עשרה דקים – הקיץ ונטל דינו, ומשמשו שהיה יושב סמוך למטתו הוציא את הכלי, **והוא היה לומד בהספר שהכין כמו חמישה ששה דקים במהירות, וישכב וישן מיד.** ואחר שנתו דקים אחדים הקיץ ונטל דינו **ולמד בספר אחר, פעם זה"ק פעם במשניות וכיו"ב,** וכה היה בכל משך השעות האחדות שישן, עד חצות לילה."

ובענין זה מסופר שם עוד, כי "משמשו – שהיה תלמיד חכם – סיפר, כי פעם אחת היה חושב בלבו: בלאו הכי אין הרה"ק מעיין בלימודו, אחרי כי לומד כה בחפזו. ולקח לעצמו הגמרא שלמד אז הרה"ק, להתבונן על דרכי לימודו. והנה, במשך לימודו שמע שחוזר וכופל שם תנא אחד בעל המאמר כמה פעמים, ולא ידע אם מפני חביבותו להתנא כופל שמו באהבה, או מפני שמתקשה במאמרו. ובישבו באותה מחשבה – והנה הרה"ק הופיע לפניו בחדרו שישב שם בשעה שלמד הרה"ק שיעורו, והראה לו בהחפזו על סתירה בדברי התנא, ושב לחדרו והתבונן היטב על המראה, וראה כי אמנם קושיא גדולה היא. **ואז הבין, כי לימודו בעומק העינין!**"

עוד מובא שם (אות עא), שפעם אחת שאלו רעו הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע האם יש לו חסידים. השיב לו הרה"ק מרימנוב: "כן, יש לנו חסידים ב"ה". שאלו שוב הרה"ק מלובלין: "ובמה הם חסידים?". נענה הרה"ק מרימנוב: **"החסידים שלנו שוקדים על עיון הלכה ותוס'!"** "אם כן" – הפטיר ה'חוז'ה מלובלין – "הריהם באמת חסידים!" (וראה מה שמובא לקמן לשונו של ה'מראה יחזקאל בענין זה).

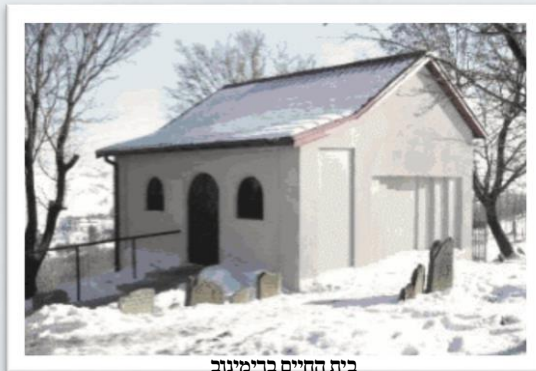
בהיותו אברך צעיר זכה הרה"ק בעל "מראה יחזקאל" זי"ע להסתפח לכרם בית ה' ולהצטרף לעדת החסידים, בהתקרבו לאורו הבהיר של הרה"ק מרימנוב.

השמועה על העילוי הגדול שנמשך לעדת החסידים ומסתופף בחצרות הצדיקים עשתה לה כנפיים והגיעה גם לעיר מולדתו ביליץ, ואחד מחכמי העיר – הרב **שלמה פילץ ז"ל**, גמר בלבו לפנות אל רבינו בדברי כיבושין להניאו מדרכו זו, בשלחו אליו אגרת ארוכה מלאה בטענות וקושיות שונות אודות דרך החסידות, כשהוא מרהיב עוז לבקש הימנו שיואל נא להראותו מחידושי תורתו של רבו הרה"ק מרימנוב, ובזאת יבחן, באם ידע לתרץ כמה קושיות ששלח לו. והבטיחו, כי אם ימצא את החידו"ת של רבו נכונים וגם התירוצים יתיישבו על לבו, "אז יבחן אצלו שאין חכם וקדוש כמוהו, ויספר תהלתו בקהל רב הסרים למשמעתו".

ר' שלמה הנ"ל מסר את האגרת לר' יוסף – אביו של ה"מראה יחזקאל" – על מנת שישגרה לבנו. ואכן, ר' יוסף, שהוא עצמו גם תהה על מעשי בנו, צרף את האגרת למכתב אחר שכתב לו, ושלחם באמצעות שליח שנסע ללינסק.

או אז דרך ה"מראה יחזקאל" קסתו והשיב להם כיד ד' הטובה עליו, כאשר בכח הסברתו הביע את השקפת עולמו בדרך עבודת ד', ולא עוד אלא שהזמין את אביו מורו לבוא אף הוא בכבודו ובעצמו להסתופף בצל הקודש ולהינות מזיו השכינה.

האיגרת עשתה הד עצום וקבלה פרסום רב בעולם התורה והחסידות, ומאז ועד היום נחשבת למאמר יסודי בתורת עבודת ד' עפ"י דרך החסידות, כשצדיקי הדורות וגדולי ישראל הללו והתייחסו אליה בהערכה ובחרדת קודש. בין היתר מסופר, כי הרה"ק בעל **"דברי חיים" מצאנו** זי"ע היה לומד תשובה זו ביומא דהילולא קדישא של הרה"ק מרימנוב זי"ע.

בית החיים ברימנוב

לענייננו, נצטט כאן מספר קטעים מאותו מכתב-קודש מפורסם, בו מתאר ה"מראה

יחזקאל" זי"ע את גדולתו בתורה של רבו הרה"ק מרימנוב זי"ע (התשובה נדפסה בשו"ת 'מראה יחזקאל' ס' קד. התיאור דלעיל נערך עפ"י המובא בהערות הספר – מהדורת תשס"א).

"מה שכתב שרבינו יתרץ לו אותן הקושיות, ואז ידע שאין חכם וקדוש כמוהו, על זה מלאתי פי שחוק, מריה דאברהם! פתח בכד וסיים בחבית, מה ענין שמיטה אצל הר סיני? וכי מי שידוע לפלפל ולתרץ קושיותיו קדוש יאמר לו? מה זה לפני איש אלקים קדוש כמוהו?! כבר אמרו חכמים (סוכה כה, א) 'דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן הוויית דאביי ורבא', **וחד ממשמישי קמי דמר יתרץ לו כל ספיקותיו בלימוד הנגלה, שהוא בעיניהם רק קליפת השום נגד השכל הנעלם אור צח ומצוחצח הנסתר בפנימיות התורה** אשר לא יושג רק ליחידי סגולה העומדים על אדון כל הארץ, והמה כללות בחינת הדעת ראשי אלפי ישראל המה, ותנח עליהם רוח חכמה ובינה להשפיע לזולתם כמר מדלי לכל אחד כפי כחו..."

"וכתבתי זאת רק להוציא הטעות מלבכם, **ואולם ברבינו נ"י תרוויהו איתנהו ביה, ואמת יהגה חכי, שכמה פעמים הזהירנו על לימוד העינין והרבה בשבח הלימוד הזה כשהוא לשמה על דרך המ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, ושכל הצדיקים שבדורינו לא הגיעו למעלה עליונה הזאת – רק על ידי לימוד העינין...** ולא זו בלבד, אף גם זאת מלפנו מִחֻכְמָנוּ בכל דבר הלכה ששואלין ממנו הוא אומר עליו **תילי תלין של הלכתא גבורתא, הן הן גבורותיו ונראותיו, כל רז לא אניס ליה,** מלהיב הלבבות לאהבת הבורא ב"ה ויראת שמים עילאה ותתאה, אבל שורש הדברים אי אפשר להשיג אף אם אכתוב לכם כאשר המה בכתובים אצלי כמוני כמוכם לא נדע ולא נשכיל עד יערה עלינו רוח ממרום". עכ"ל.